

Spominanje na Tšawnicu

Ze spiwom „Doma, doma rědnje jo“ su wótworili žeńske Móscańskego chora 13. Žeń wótbagrowanych serbskich jsow lětosna dnja 12. junija na teritoriumje 1982 wótbagrowaneje jsy Tšawnica/Tranitz. „Chto to lěpjej wě, ako něgajšne wobydlarje Tšawnice“, jo nawězał zastupujucy jadnať Domowiny Harald Koncak (pši pulše) na znaty serbski ludowy spiw. Wjele něgajšnych wobydlarjow Tšawnice, politikarjow a dalšnych gósci jo se wobžělilo na zarědowanju, kótarež jo kupka něgajšnych wobydlarjow wokoło Waldemara a Heiko Loberta, Margitty Altkrügeroweje a Andreasa Schulze póstarcyła a sobu pšigótowała.

Pšedsedať Domowiny Jan Nuk (srjeji) jo pokazal w swójom nagronje na serbske stawizny jsy, kótarež jo mjazy drugim A. Muka wopisał, a jo se wužekował pomjenjonym za jich angažement za rewitalizaciju serbsčiny. K aktualnej situaciju jo gronił Jan Nuk: „Wir werden auch in der Niederlausitz weiter auf lange Sicht mit

Wjele něgajšnych wobydlarjow Tšawnice, politikarjow a dalšnych gósci jo se wobžělilo na lětosnym dnju wótbagrowanych serbskich jsow.

Foto: Pawoł Hórnik

der Braunkohlegewinnung und ihren Auswirkungen leben müssen. Es liegt in der Natur der Sache, dass es bei den unterschiedlichen Interessenlagen eines Bergbauunternehmens und der Bevölkerung zu Situationen kommt, in denen beide Seiten konstruktive Lösungen finden müssen. Dabei geht es für uns als Domowina stets um den Grundsatz, dass die geförderten Projekte als Minimalausgleich für den durch den Braunkohlenabbau entstandenen Schaden an sorbischer/wendischer Kultur zu wer-

ten sind.“ Energijowy koncern Vattenfall jo zwólniwy, serbsku ludnosć w górnistwowych regionach pši wuwišu a zachowanju swójeje socialneje a etniskeje identity pódpěraš a ze želom swójogo wudobytka k wurowanju škódow górnistwa pšinosowaš. Tu šansu dejali teke my dalej wužywaš, tak Nuk.

Žeń wótbagrowanych serbskich jsow bužo znowa 18. junija 2011 a jo póscóny Lipinam/Lippen, pó žělach hyšći wobstojeca wjas w gmejnje Łaz/Lohsa. **Fel.**

Ministerka na wopyće w Serbach

Sakska statna ministerka za wědomosć a wumělstwo, prof. Sabine von Schorlemer (předku 3. wotl.), informowaše so dnja 19. awgusta w

Budyšinje wo situaciju našeho ludu a wo spěchowanju serbskeje rěče a kultury. Rozmołwni partnerjo běchu jej nawodža serbskich institucijow

(předku wotl.): T. Nawka (Serbski muzej), prof. dr. D. Šolta (Serbski institut), Jan Nuk (předsyda Domowiny), M. Maćijowa (Ludowe nakładnistwo Domowina), dr. B. Brězanowa (Rěčny centrum WITAJ), M. Mošowa (Založba za serbski lud) a M. Vettrano (Serbski ludowy ansambl). Na zetkanju wobdžělachu so tež (zady wotl.) zapóslancaj Sakskeho krajneho sejma M. Šiman a A. Mikławšk (1. a 3. wotl., CDU), St. Brězan (społnomócnjeny za naležnosće Serbow w Sakskim statnym ministerstwie za wědomosć a wumělstwo), L. Hillmann (Němsko-Serbske ludowe džiwadło) a Bj. Cyž (Domowina). Wječor zetka so ministerka we Wójerecach ze županami a předsydami člonskich towarstw Domowiny na rozmołwu wo jich skutkowanjn.

Foto: Jurij Helgest

PONTES a Domowina partnerstwo wobkrućitoj

Spočatk septembra je jednaćel Domowiny Bjarnat Cyž zrěčenje mjez kublanskej agenturu PONTES a Domowinu k přesadženju kublanskeho poskitka „kompetentni“ podpisał. Domowina je jako kooperaciski partner na jeho wuwicu za Euroregionu Nisa aktiwnje sobuskutkowała. Nastal je wobšerny poskitk specifiskich wuknjenskich wobsahow k docpěću tak mjenowanych eurogionalnych kompetencow za najwšelakorise cilowe skupiny. Čežišća su wjacerčnosť ze serbsčinu, němčinu, pólsčinu a čěščinu, ale tež interkulturne znajomosće a znajomosće džěloweho swěta w susodnym kraju. „Za propagowanje, dalše wuwice, zaručenje kwality a cilowym skupinam wotpowědowace zwičnjenje kublanskeho poskitka ‘kompetentni’ je aktiwnje sobuskutkowanje kooperaciskich partnerow trěbne, kaž bu wone nětko mjez PONTES a Domowinu dojednane”, praji dr. Hilža Elina ze zarjada Domowiny, kotraž je poskitk sobu wuwila. Dalši zhromadny projekt bě wobdželenje na 7. euroregionalnym wuknjenskim swjedženju (Euroregionales LernFEST) dnja 12. septembra w Žitawje, hdžež běštej Domowina a

Ze stejnišćom „Rěče su kluč“ wobdžělišćej so Domowina a Rěčny centrum WITAJ dnja 12. septembra na 7. euroregionalnym wuknjenskim swjedženju w Žitawje. Za kwis wo wjacerčnosť so cyły džen mnozy zajimowachu a so na nim wobdžělichu. Na wobrazu dr. Hilža Elina ze zarjada Domowiny.

Foto: Katja Liznarjec

Rěčny centrum WITAJ ze stejnišćom pod hesłom „Rěče su kluč“ zastupjenaj.

Pozadk tutych prócowanjow je dalše wotewrjenje europskich hospodarskich a džělowych wikow hač do lěta 2011. Wone skićeja wobydlerjam runje regiony w třiróžku krajow Českeje, Pólskeje a Němskeje nowe powołanske šansy w susodnym kraju

a firmam móžnosće, sej nowe hospodarske wiki wotkryć. Agentura PONTES ze sydłom we Wostrowcu organizuje mjezy přesahowacu kublansku syć ze zaměrom, euregionalne kompetency posrědkować. Hižo wot lěta 2007 džěła Domowina z PONTES hromadže; narěčny partner je dr. Hilža Elina (tel. 03591-550-211). **Fel.**

Powěšće

Z džělawosće wuwjazanaj

W njezjawnym posedženju wupraji Zwjazkowe předsydstwo Domowiny dnja 9. septembra dwěmaj člonomaj prezidija njedowěru a wuwjaza jeju nachwilnje z džělawosće w prezidiju a wuběrkach Domowiny. Wonaj dóstanjetaj móžnosć słyšenja w zwjazkowym předsydstwje. Należnosť so změrcowskemu wuběrkej k pruowanju přepoda.

Pomocna akcija

Za wopory wulkeje wody, kiž w awgusće mjez druhim česke město Chrastavu přepławi, je Domowina krótkodobnje pomocnu akciju organizowała. Na wosebitym konće składowaše so 1540 €, wěcne dary so tomu přidružichu. Dary buchu mjezty mjetym potrjechenym přepodate. Serbscy pomocnicy přimachu so w Chrastawje gratu a pomhachu při wotstronjenju škodow. Měšćanosta ing. Michael Canov so Domowinje dnja

28. awgusta w lisće za wšu pomoc wutrobnje džakowaše.

Rěčam přichilena gmejna

Z nowinarskej konferencu iniciatorow zahaji so dnja 07.06.2010 w Slepom wubědžowanje „Rěčam přichilena gmejna“ w Sakskej a Braniborskej. Wone přewjedže so hač do 31.03.2011 we woběmaj krajomaj. Nastorćitoj stej je Radže za serbske náleznosť Sakskeho a Braniborskeho krajneho sejma. Hač do 31.03.2011 móža města a gmejny ideje za zachowanje a dalše wuwice serbskeje rěče a kultury zapodać a so z tym wo wupisane myta požadać. Domowina wubědžowanje podpěruje.

Prěni raz wobdžěli so gmejna Rakecy na wubědžowanju „Rěčam přichilena gmejna“. Praktikantka zběra tuchwilu za to namjety. Domowinska skupina Komorow/Trupin/Rakecy je so z listom na wjesnanostu wobročila a pomina sej mjez druhim zasadnje

dwurěčne pomjenowanje wšěch dróhow w gmejnje. Nimo toho namjetuje dwurěčne taflički za kolesowanske šćežki, kiž bychu zdobom přinošk k wuwicu ľahodneho turizma byli.

Lyriske teksty za šule

Rěčny centrum WITAJ je spočatk noweho šulskeho lěta wudał CD Serbska literatura – lyriske teksty za literarnu wučbu w srjedźnej šuli a na gymnaziju. Fabule Handrija Zejlerja, teksty Jana Lajnerta, Kita Lorenca, Jurja Mjenja, Jana Radyserba-Wjele kaž tež Jurja Chěžki, Miny Witkojc, Mata Kosyka, Jakuba Barta-Čišinskeho a Jurja Kocha čitaja Blanka Funcyna, Měrko Brankačk a Fabian Kaulfürst. Nimo toho zaklinča ludowe pěsnje a serbska hymna. CD je wušla w nakładže 20 eksemplarow a so srjedźnym šulam a Serbskemu gymnazijej k dipoziciji stajila.

Domowina přihotuje 100. róčnicu swojeho založenja

Dnja 13. oktobra 2012 budže tomu 100 lět, zo bu Zwjazk serbskich towarstwow Domowina we Wojerecach dozaložena. Džělowy wuběrk „Domowina 2012“ pod nawodom předsydy Domowiny Jana Nuka přihoty jubileja koordinuje.

Z najwšelakorišimi zarjadowanjami po wšej Łužicy chce naša narodna organizacija tutu swoju róčnicu woswjećić. Zwjazkowe předsydstwo Domowiny je na swoim wuradžowanju dnja 11. septembra k tomu koncepciju wobzamknyło, kiž so w přichodnych měsacach dale konkretizuje.

Hižo na IX. mjezynarodnym folklornym festiwalu (7.–10.7.2011) ma so galaprogram tematisce na jubilej wusměrić. We wobłuku Dnja Saksow w Kamjencu (2.–4.9.2011) je předwidžane, zo so serbske programy we

wobłuku „serbskeje wjeski“ předstaja. Serbski kulturny swjedžen planuje so w ramiku Budyskeho nalěca 2012. Dnja 1./2. septembra 2012 přewjedže so „Džen Braniborskeje“ w Lubnjowje. W zamołwitosći župy Delnja Łužica chcedža tam wosebity program serbskeje kultury pokazać, zapřihejo tamniše kulturne čělesa.

Nimo toho je rjad decentralnych iniciatiwow, kaž na přikład film w stawiznach Domowiny, kiž nastawa jako hłowny projekt župy Kamjenc. Wón ma klětu hotowy być.

Tež serbske institucije so angažuja. Na přikład chce Serbski ludowy ansambl zhromadnje ze Zwjazkom serbskich spěwarskich towarstwow jedyn ze serbskich swětnych oratorijow nastudować a znowa předstajić. Serbskej muzejeje w Budyšinje a Choćebuzu planujetej wosebitu wustajeńcu. Serbski institut, Maćica

Serbska a Domowina organizuja zhromadnje stawizniski sympozij z přednoškami tu- a wukrajnych wědomostnikow. Wón wotměje so dnja 29. septembra 2012.

Hižo z polnej paru běža přihoty Europeady, europskich koparskich mišterstwow narodnych mjeńšin. Wona wotměje so wot 16. do 24. junija 2012 we Łužicy, a to w zhromadnym nošerstwje Federalistiskeje unije europskich narodnych mjeńšin (FUEN) a Domowiny.

Swjedženski akt je na jubilejnym dnju we Wojerecach planowany. W tamnišim balowym domje na Piwarskej hasce 1 bu Domowina dnja 13.10.1912 dozaložena, dwurěčna tafla na twarjenju wo tym swědči. Přeni předsyda Domowiny bě překupc, ratar a zapóslanc Sakskeho krajneho sejma Arnošt Bart z Brězynki, jeho zastupjer farar Bogumił Šwjela z Wochoz. **Fel.**

Česćeni bratřa a sotry, lubi čitarjo Našeje Domowiny,

džakuju so po tutym puću wutrobnje wšëm, kotřiž su naprašnik wuběrka komunikacija, kiž bě w zašłym čisle tutoho lópjena wozjewjeny, wupjelnili. Cyłkownje smy 60 wotmołwow dóstali. Nastupajo wužiwanje medijow pokaza so wysoka waha čišćaneho słowa (wosebje Serbskich Nowin a Noweho Casnika) kaž tež serbskeho rozhłosa (MDR a RBB). Do přichoda wšak mamy so na nowe puće a nowe srědky nastajić. Mjeztym zo za 44 % tych, kiž wotmołwichu, internet – digitalne medije – wažne njejsu, su wone za 56 % wažne a jara wažne. Tutón wobłuk ma so na kóždy pad wutwarić.

52 ludži, to je nimale 87% wotmołwjacych, njeje jenož nakřižowało, kotre medije rady wužiwa abo w kotrych sej w přichodze wjac informacijow wo narodnej organizaciji přeje, ale je tež na wotewrjene prašenje wotmołwiło. Wjetšina z nich wočakuje wot wjednistwa Domowiny formulowanje, dojednanje a zastupowanje zajimow serbskeho luda. Naš wuběrk je so ze wšěmi namjetami a doporučenjami zaběrał a je zwjazkowemu předsydstwu z próstwu wo zapřiheće do diskusije w přihotach na 15. hłownu zhromadźiznu Domowiny přepoda. Zjimanje tutech namjetow namakaće w tule formulowanych 10 dypkach.

Zala Cyžowa

předsyda wuběrka komunikacija, městopředsyda Domowiny

Zjeće doporučenjow

1. Domowina ma wostać rěčnica Serbow a so tež w zjawnosći konsekwentnišo a sylnišo jako tajka předstajeć. Wona ma swoju komunikaciju modernym potrebam (internet atd.) přiměrić. Za to su trěbne fachowe mocy a jednotne techniske wuhotowanje.
2. Domowina ma konflikty w svojich rjadach wudiskutowať, so na čestny kodeks wzajomneho džěla a mjezsobneho wobchada člonow dojednać a w zjawnosći jednotnje wustupować.
3. Domowina ma swój prestiž w zjawnosći zwyżić. To plaći za zarjad runje tak kaž za wolene gremije. Kóždy člon Domowiny njeje za to zamołwitosć.
4. Domowina ma so sylnišo hač dotal diskusijam mjez Serbami stajić a do wuměny nazhonjenjow a stejišćow pozbudžować. Rozsudne wuměnenje za to je wobšěrny přistup člonow k informacijam (transparenca). Za to su naprawy kaž zjawne diskusijne koła, forumy a zetkanja trěbne.
5. Domowina ma so dorozumić wo swojej perspektiwje (Leitbild-diskussion), sej krótko- a srjedzodobne zaměry stajić kaž tež dolhodobnu wiziju swojeho přichoda formulować a ju dale wuwijać.
6. Domowina ma najwšelakoriše partnerstwa (na přikład Hornja Łužica/Delnja Łužica, katolscy Serbja/ewangelscy Serbja/nabožnje njewjazani Serbja, Němcy/Serbja) pěstować, zo by byla w serbskej a němskej zjawnosći, ale tež mjezy přesahujo derje zakótwjena a sej lobby zdobyła.
7. Domowina trjeba w svojich nawjedowanskich gremijach wuwaženu starobnu strukturu a wurunanje mjez žonami a mužemi.
8. Domowina trjeba k přesadženju wšěch svojich cilow solidnu financielnu bazu. Wona ma eficientnje a transparentnje z pjenjezami wobchadžeć.
9. Domowina ma wšě šansy a skladnosće k hajenju serbskeje rěče a kultury wužiwać a stajnje za dalšimi možnosćemi jeje spřístupnjenja wšëm zajimcam pytać.
10. Domowina ma při wšěch jednanjach nast. brunicowe jamy zajimy potrjehenyh wobkedžbować a zastupować.

Prózdinske džěło w pěstowarni

Hižo wjacore lěta sćele Rěčny centrum WITAJ we wulkich resp. nazymskich prózdinach serbskich młodostnych do pěstowarnjow, zo bychu tam we WITAJ-skupinach prózdinske džěło wukonjeli. Zaměr naprawy je, zo so džěćace dnjowe

prebywanišća wosebje w kónčinach podpěruja, w kotrychž so jenož hišće w mała swójbach serbsce rěči a hdžež je kubłarka serbsčinu wuknjacym džěćom mjenje abo bóle jenička serbskorěčna kontaktna wosoba. Prózdinscy pomocnicy njejsu jenož

Weronika Hejduškec z džěćimi Čornocholmčanskeje pěstowarnje.

Text a foto: J. Kaulfürstowa

kublarce přidatna pomoc, zo by so móhła indiwiduelnišo z džěćimi zaběrać, štož je třebne wuměnjenje při intensiwnym wuknjenju cuzeje rěče. Wosebje pak dóstanu džěći skladnosć, dalšeho serbskeho partnera zeznać. To je za jich předstawy wo serbstwje wažne, zdobom pak wužadnje, tež tutu jenož serbsce rěčacu wosobu rozumić.

Lětsa, hladajo do financneho hornca RCW, nimale za tym wupadaše, zo njebudže so tuta pomoc poskićić móc. Tola potom položi priwatny dariciel dr. Eberhard Körner z Großröhrsdorfa šerpatku do njeho, tak zo móžachu krótkodobnje tři młodostne swoju dwutydzensku službu nastupić: Johanna Bjeńšec ze Sulsec pomahaše w Čiskowskej, Weronika Hejduškec w Čornocholmčanskej a Katarina Wornarjec w Bukečanskej pěstowarni. Jich nadawk bě, so z džěćimi zaběrać, a to cyły čas serbsce rěčo. Tole bě wosebje wažne tam, hdžež bě serbska kubłarka w dowolu. Chwalobnje so pěstowarnje wo džěle pomocnicow wuprajichu a zwuraznichu přeće a třebnosć dalšich tajkich a podobnych naprawow.

Nowy wučbny material za šulske lěto 2010/2011

Kaž kóždy lěto je Rěčny centrum WITAJ w dobrym zhromadnym džěle ze šulskej praksu tež za nowe šulske lěto wučbny material za Hornju a Delnju Łužicu wuwil.

Do lětneho plana wotrjada wuwijanje rěče/pedagogika přiwa so cyłkownje 31 titulow. Z nich předleži hač do spočatka noweho šulskeho lěta 26 titulow, dalše štyri maja hač do kónca lěta wuńć a jedyn titul přesunje so dla njeředwidzomneho wulkeho džěloweho pensuma do lěta 2011.

Při tym jedna so 12 króć wo 2. nakład a wo 19 nowowuwicow, potajkim nowych wučbnicow, džělowych zešiwkow a přiřučkow. Nowowuwica njech su tu skrótka mjenowane. K wobsaham jednotliwych titulow pisaja awtorojo a zamołwite lektorki w aktualnym čisle Serbskeje šule – 3/2010.

Za zakładnu šulu w Hornjej Łužicy nadžěła so nowa přiřučka „**Saperliška – Praj to hinak!**“. To je synonimiski słowničk a hodži so derje we wučbje wuraza zasadzić. Nowe su tohorunja džělowe zešiwki za 1. lětnik. Zešiwk „**Wuknu a zwučuju pisac**“

bu aktualizowany a wuńdze jónu w šulskim wuchadnym pismje a jónu w čišćanym pismje. Runje tak nowej stej zešiwkaj „**Zwučujemy a pisamy 1**“. Tež tutej předleži tež we šulskim wuchadnym pismje a w čišćanym pismje.

Za předmjet nabožinu wuda so nowa wučbnica „**Ja tu sym**“ za 4. lětnik. Z tym je rjad wučbnicow za zakładnu šulu kompletnje po nowym wučbnym planje a zasadach noweho prawopisa nadžěłany.

Skedzbnic měło so tež na 2. nakład wučbnicy „**Sluchaj, čitaj, powědaj**“. W njej je tójšto změnow, temy buchu wuměnjene a wobjim so rozšěri.

Za srjedznu šulu nadžěłachu so scěhowace nowowuwica:

„**Naša maćerščina 6**“ je nowostka za šulerjow 6. lětnika. Wučbnica wuńdze z wotpowědnym zešiwkom „**Zwučujemy a pisamy 6**“. Rjad čitankow kompletěruje so z „**Čitanku 9/10**“ za srjedzne šule. Za předmjet biologija stej wušlej wučbnicy „**Biologija 5**“ a „**Biologija 6**“.

Za fachowu wučbu buštej rjadaj „**Domizna a swět**“ za geografiju w 10.

lětniku a „**Terra 10**“ za geografiju na gymnaziju wudospolnjenej.

Z „**Trojozynom 5/6**“ zahaji so nadžěłanje noweho rjadu za předmjet hudźba. Rjad so w přichodnych lětach z dalšimi wučbnicami wudospolni.

Za šulerjow z Delnjeje Łužicy wuda so dalša wučbnica „**Drogic licenja 4**“ za předmjet matematiku w zakładnej šuli. Nowa je „**Terminologija za předmjet stawizny**“ za bilingwalnu wučbu na Delnjoserbskim gymnaziju. W dalšim předžěłanym nakładze předleži tež džělowej zešiwkaj „**Gódam a zwucujom serbski**“ za 4. a 5. lětnik za serbsčinu jako cuzu rěč.

Wosebity džak słuša na tutym městnje sobudžělaćerkam wotrjada wuwijanje rěče/pedagogika. Zhromadnje z awtorami a přeložowarjami, wuhotowarjami a ilustratorami a dalšimi wobdžělenymi su nahladnu ličbu najwšelakorišich wuknjenskich a wučenskich materialijow wuwili. Tohorunja džakuju so Ludowemu nakładnistwu Domowina, kiž je w zwučenej dobrej kwaliće knihi wudało.

Annett Džědzikowa, RCW

Wuspěšne woglěd pla Serbow

Die Schweizer Sprachwissenschaftlerin Christine Le Pape Racine weilte zum wiederholten Male im Juni mehrere Tage in der zweisprachigen Lausitz. Sie sprach u. a. auf drei öffentlichen Veranstaltungen und leitete vier Seminare für Lehrer des Niedersorbischen Gymnasiums Cottbus und bilingual unterrichtende Grundschullehrer. Dabei standen vor allem Fragen der Zusammenarbeit von Fachlehrern und Sprachlehrern im Mittelpunkt. Jeder Mensch in Europa sollte – unabhängig vom Bildungs- oder Ausbildungsweg – die Fähigkeit erwerben, neben seiner Muttersprache in mindestens zwei Gemeinschaftssprachen kommunizieren zu können. Beeindruckt zeigte sich die Hochschuldozentin über unsere Bemühungen, in diesem Kontext auch das Sorbische zu nutzen. Sie empfahl, das europäische Portfolio der Sprachen zugänglich auch in unseren Kitas und Schulen einzuführen, um mit darin enthaltenen Anregungen und Hinweisen, Arbeitsblättern und Formularen das Lernen von Fremdsprachen zu unterstützen.

*

Znata rěčna wědomnostnica ze Šwicarskeje, kněni le Pape Racine, jo pšebywała w dwojorěcnej Łužycy wót 22. do 26. junija 2010 a jo mócný program wótžěła.

Na tsich zjawnych zarědowanjach a styrih wěcejgóžinskih seminarach za wucabnice a wucabnikow zakładnych šulow a za bilingualnje wucecnych w Dolnosorbiskem gymnaziumje, su w srjejžišću stojali wósebnje pšašanja zgromadnego žěla mjazy fachowymi a rěcnymi ceptarjami.

Fachowemu publikumu jo mógła

kněni le Pape Racine wažne pedagogiske nazgónjenja z motiwaciju a pšeznanjenim pšibližyś.

Europski zaměr „kuždemu móžnosć dawaś – njewótwisnje wót kubłańskeje abo wukubłańskeje drogi – mimo swójeje mamineje rěcy nanejmenjej w dwěma drugima rěcoma kompetence komunicěrowaja se pšiswójiś“, jo był baza wšych pšednoskow a seminarow.

Wjeliki zašiśc na wusokošulsku docentku ze Šwicarskeje su cynili naše procowanja w tom zmysle našej serbskej rěcy k tomu wužywaś. Jeje wažny pokiwi, europski portfolijo rěcow, musymy nanejmalnsnej teke w našych žišownjach a šulach zawjasć a pšawidlownje nałožowaś. Taki portfolijo jo instrument za wuknjenje a informěrowanje. Wón dajo pokiwy a naraženja a wopšimjejo cely řěd žělowych łopjenow a formularow. Wóni motiwěruju wuknjece a pomagaju jim, na drugem boce pódperuju zestajenje dobreje dokumentacije wó swóskich rěcných a mjazykulturalnych nazgónjenjach pšiwuknjenju a nałožowanju rěcy.

W seminarach z pedagogami gymnaziuma jo se wuwijała žywa wuměna nazgonjenjow wó tom, až nawuknjenje rěcow jo jano pótom wuspěšne, gaž zmolki pšipušćijoś.

We wšykných rozgronach jo kněni le Pape Racine pšeznaniła pšez pšikłady z jeje dlujkólětneje prakse ako wucabnica a wusokošulska docentka.

Pšiw planowanju rěcnopolitiskich pšedewzešow, lěc jo to w pšedšulskem abo šulskem wobłuku, wšojadno žo w towarisnosći, musy se pšecej na slědujuce glědaś:

- kake su dane wobstojnosći a rezervy,
- lěc su stajone zaměry realistiske,
- až teke małe kšacy wjedu k wuspěchoju,
- až jo wuspěšne pedagogiske žělo a z tym teke pósrědnjenje rěcy jano móžno pšez konsekwentne pšesajenje znatých nejnowšých metodow,
- až jo k tomu trěbny jaden team (kollektiv), žož se kuždy wuznamjenijo pšez swóju profesionalitu a wěsty wobchad z rěcu,
- až se dalšne rěcwužywajuće móžnosći natwariju a južo dane wědobnej wužywaju,
- gaž smy dowizeli, až musy se něco cyniś, pótom to teke cynimy.

Nic na kóncu se pówušyju wuspěchy pla našych wuknjecnych a pšiwucecnych wubužiju spókojnosć. Dobre nazgónjenja maju w Šwicarskej pšez založenje samopómocnych kupkow, žož wóni se žywjw rozgranjaju a swóje nazgónjenja wuměniu.

My by se wjaselili, gaby teke w pšichoze kněni le Pape Racine raz cas namakała za woglěd k nam.

Kito Ela, Recny centrum WITAJ

Pomocnicy pytani!

Rěcny centrum WITAJ pyta serbskich pomocnikow-dobrowólnikow, kiž bychu kubłarki w serbskorěcny kubłanju džěci pódperowali – a to wosebje w pěstowarni a horće w kónčinach, hdžež so jenož hišće w mało swójbach serbsce rěči.

Tak móhli na přikład:

- džěcom serbske bajki bać
- z džěcimi so serbsce zaběrać: hry hrać, paslić, spěwać atd.
- jim w małych projektach serbsku kulturu spřistupnjeć
- jim kontakt ze serbsćinu zwonka pěstowarnje zmóžnić
- rěč spěchowace hry a zaběry sej wumyslić
- za džěci jednore, krótke stawiznički spisać.

Móžnosće tuteje rěcneje podpěry su njewobmjezowane – pak w direktnym kontakće z džěcimi abo na hinaše wašnje rěcnemu kubłanju přinošujo. Za kóždužkuli pomoc smy džakowni!

Zajimcy njech so přizjewja w Rěcny centrumje WITAJ w Budyšinje pod tel. 03591/550 400.

Wjednica Zakładneje šule Žyłow Irena Götze we Witaj-wuchbje na swójej šuli.

Foto: Michael Helbig

Serbskej wustajeńcy w Złem Komorowje

Ned dvě wustajeńcy su wótwórili 11. awgusta w Serbskej cerkwi w Złem Komorowje: „Serby w Dolnej Łužycy“ (Sorben/Wenden in der Niederlausitz) a „300 lět šišć Nowego testamenta w dolnoserbskej rěcy“ (300 Jahre Druck des Neuen Testaments in niedersorbischer/wendischer Sprache). Mjazy woglědarjami su byli šolta Andreas Fredrich (nalěwo), iniciator a organizator Günter Paulisch ako teke Waltraud Ramotowa, člónk župnego pśedsedarstwa župy Dolna Łužyca a zagronita za serbske nastupnosći we wokrejsu Górne Blóta/Łužyca (OSL). Wjelikego zajma dla se pódlejšy wustajeńca w Serbskej cerkwi, Baderstraße 10, až do 30. oktobra. Foto: Torsten Richter

Kooperacija njese přenje płody

Kooperaciske zrěčenje, kotrež běštaj nawoda Biosferoweho rezerwata Hornjołužiska hola a haty, Peter Heyne, a županka župy „Jan Arnošt Smoler“ Budyšin, Jana Pětrowa, dnja 5. meje k mjezsobnej podpěrje při spěchowanjju dwurěčnosće a bikulturelnosće podpisałoj, njese přenje płody. W aktualnym čisle informaciskeho łopjena „Biosphärenbote“ wozjewi so přeni raz přinošk w serbskej (a němskej) rěči. Je to wučah z wjesneje chroniki Hućiny, kiž wopisuje pochad mjena wsy, kotraž bu jako „Gutin“ 1222 přeni raz naspomnjena.

Po Janje Meškanku zwisuje mjeno ze słowjanskim kmjenom Gutinow. Arnošt Muka bě měnjenja, zo serbske přenjetne pomjenowanje „Huscina“ wot serbskeho słowa huscina pochadža. Pozdžiši němski wliw je po wšěm zdaću k tomu wjedł, zo su so zwuki změnilo a z „Husciny“ bu „Gutina“.

Tež informaciske łopjeno, z kotrymž je biosferowy rezerwat dnja 11. septembra na Stróžanske wiki přirody přeprósyl, bě dwurěčne. Fel.

Wšě projekty su ze serbskosću w Slepjanskej kónčinje zwjazane

Ze spěchowanjom serbskich projektow z wobłukoweho dojednanja mjez koncernom Vattenfall a Domowinu so 2011 pokročuje

Na zakładze wobłukoweho dojednanja mjez koncernom Vattenfall a Domowinu je so 2009 rjad projektow přewjedł. Hłowne rezultaty buchu dnja 19. meje koncernej Vattenfall w Janšojcach předstajene.

Za Slepjanski region móžeše regionalny rěčnik Domowiny na jara dobru bilancu pokazać. Ze srědkow z wobłukoweho dojednanja mjez koncernom Vattenfall a Domowinu so w léće 2009 cyłkownje srědky za 36 projektow, w tym je tež zapřijata etnologiska studija „Łužica II“, zasadźichu. Z wjetšinu tutech projektow so lětsa pokročuje.

Wšitke projekty pokazuja, zo smy w léće 2007 ramikowe wuměnjena fleksibelnje nałožowali, zo bychu wone tež změnam, z kotrymiž mamy w přichodze ličić, wotpowědowali.

Při tym móžachmy namjety za projekty serbskich towarstwow ze Slepjanskeje kónčiny, ale tež zwonka njeje, kaž tež ze stron institucijow, kotrež su wšitke direktnje abo indirektnje ze serbskosću w Slepjanskej kónčinje zwjazane, wobkedźbować.

Cyłkownje je so:

- 7 projektow spěchowanja rěče (17%),
- 10 za turizm a hospodarstwo (25%),
- 3 projekty za serbske medijowe předewzaća (22%),
- 11 projektow za hajenje kultury a tradicijow (11%),
- 3 projekty profesionalneho wumělstwa (8%) a
- dwaj kaž tež jedyn přidatny projekt za dokumentaciju a wědomostne slědženja přewjedło (18%).

Z cyłkownje 36 iniciěrowanych projektow je DOMOWINA za 14 projektow nošerstwo přewzała. Při 22 projektach su regionalni a nadregio-

nalni nošerjo, tak tež gmejna Slep, próstwu zapodali.

Jako wosebje wažne hódnoćamy zasadženje srědkow za serbsku rěč w Slepom. K tomu słušachu kursy k pohlubšenju rěčnych zajomosćow, rěčna animacija a rěčny camp, kotryž so ze šulerjemi Srjedźneje šule Slep přewjedze.

Sposrědkowanje Slepjanskeje narěče steješe w srjedźišću spěchowanja za Njepilic towarstwo. Tak poskići so zajimowanym wjesnjanam šansa, tutu rěčnu swojoraznosć zachować.

Tež Witaj-pěstowarni w Rownom so srědky poskićichu, kotrež běchu za sobufinancowanje druheho nuzoweho wuchoda – zwonka twarjenja připrawjeného schodu – trěbne.

K zaručenju ewangelskeho serbskeho džěla so tohorunja srědky nałožichu.

Manfred Hermaš,
reg. rěčnik Domowiny

Pokročowanje slěduje

Z kolesom po puću

Při najrjeńšim slónčnym wjedrje podachu so njedźelu, dnja 27.07.2010, někotři člonoj Zwjazka serbskich rjemjeslnikow a předewzaćelow (ZSRP) z Hornjeje Łužicy do Bórkow w Blótach. W awtach mějachmy kolesa sobu. Na parkowanišću w Bórkowach zetkachmy so z našimi sobustawami towarstwa, kotřiž su w Delnej Łužicy doma.

Naša přenja stacija kolesowanja bě mały zawod, kotryž so hižo w třećeje generaciji wjedže a drjewjancy produkuj. Mějićel zawoda, knjez Karolczak, nam pokaza, kak so z drjewa topoła drjewjancy zhotowjeja. Cyle po starym wašnju z groćikom a kožu zhotowjene drjewjancy po wšěm swěće w małych mnóstwach předawaja. Připódlu wjedže ze swojej mandželskej pensiju za dowolnikow.

Po dobrym wobjedže z rybu abo howjazym mjasom a chrěnom dojdžechmy sej k Jacobikecom do šwalčernje. Rjane wušiwanki dželow delnjoserbskeje narodneje drasty, kiž Jacobikec mandželskaj – člonaj našeho towarstwa – zhotowjeja, so nam prezentowachu a jara lubjachu.

Fascinowaca běše tež jich ležownosć. Bydlenski dom steji cyle při měrnej rěče, wotbočki Sprjewje, z cyle ru-

Kónc julija zeznachu so serbscy rjemjeslnicy a předewzaćeljo z firmami a krajinu Delnjeje Łužicy.

Foto: Hans-Jürgen Hanschke

nej zahrodu, kiž skića měr za wotpočnjenje.

Naša kolesowanska čara wjedžeše nas dale k wupožčowni čołnikow swójby Rehnus. Njedželski měr knježeše na čołniku, wšako běchu w tutym času swětowe mišterstwa w kopańcy, kotrež někotři přez sluchatka sěchowachu. Nam pak kofej a tykanc ze Šoćic a Zahrodnikec pjekarnje na čołniku sedžo jara zesłodža.

Po 1 ½ hodž. jězby, měr do so srěbajo a přrodu wobdźiwajo, so spokojni zaso na naše kolesa šwiknychmy. Knjeni Dziublowa hižo na nas čakaše, zo by nam swoju rjanu wusta-

jeńcu klankow pokazała. Wšelake warianty delnjoserbskeje drasty so na klankach prezentowachu, kaž n. př. njewjesta, swjedženska abo žarowan-ska drasta. Rjana njedžela pak so bórže nachileše. Byrnjež smy wot 330 km kolesowanskich šćežkow wokoło Bórkowow jenož 25 km jěli, běchu wone poľne rjanych, njezapomnitych zaćišćow. Ze serbskim spěwom, kaž stajnje, so z našimi člonami z Delnjeje Łužicy rozzohnowachmy. Klětu wotměje so kolesowanje zaso w Hornjej Łužicy.

Mónika Cyžowa, předs. ZSRP

Jurij Bětko jako biskop Beno a Jurij „Józef“ Matka jako kowar Lukaš (srjedža) běštaj hłownej hrajerjej historiskeje džiwadoweje hry „Via Regia wola“, kiž hraješe so w awgusće w Chróšćicach. W srjedžišću steji biskop Beno, kiž je serbskich prjedownikow za křesćansku wěru zahorił. Hra bu skladnostnje jeho 1000. posmjertnych narodnin spisana; z Pětrom Zahrodnikom je hłowny zamolwity Jurij Špitank hru spisał. Špitank je zdobom předsyda Towarstwa Cyrila a Metoda, kotrež je projekt zhromadnje z Chróšćanskeje wosadu přewjedło. Pječ předstajenjow pod holym njebjom z nimale 200 sobuskutkowacymi sej něhdže 3.250 wopytowarjow wobhlada.

Foto: Rafael Ledźbor

Nałožk mejemjetanja w Oelsnitzu

Na lětušim „Dnju Saksow“ w Oelsnitzu dnja 5. septembra předstajichu Serbja w swjedženskim čahu nałožk mejemjetanja. Sydom porow młodosnych – holcy w katolskej narodnej drasće – ze župy „Michał Hórnik“ zarezowachu k wjesołym štučkam Chróšćanskich muzikantow. Hercy běchu so na starym nakładnym awće Jasčana Stanija Ryčerja zesydali. Žonje w narodnej drasće poskićištej někotrym přihladarjam – mjez nimi ministerskemu prezidentej Stanisławej Tilichej – na kopaće poľnych hasach lužiski palenc a jabłuka. Hižo džen do toho bě tam Serbski muski chór Delany zaspěwał. Ze swojim wustupom w Oelsnitzu Serbja zdobom na klětuši Džen Saksow, kiž wotměje so wot 2. do 4. septembra w Kamjencu, skedźbnichu. Tam je předwidžane, zo so serbske programy we wobłuku „serbskeje wjeski“ předstaja a prezentuja. Tež tutón kulturny wjeršk steji w znamjenju přihotow 100. rónicy Domowiny.

K. Jurkowa, reg. rěčnica Domowiny

Impresije ze 6. mjezynarodneho festivala dudakow

Pod heslom „Fascinacija dudow w 21. lětstotku“ wotmě so wot 18. do 20. junija w Slepom 6. mjezynarodny festival dudakow. Wjace hač 5000 wopytowarjow wobhlada sej programy něhdźe 200 wumělcow z tu- a wukraja pjatk w Trjebjinje kaž tež sobotu a njedźelu w Slepom. Ansamble z Čěskeje, Słowakskeje, Pólskeje, Italskeje, Awstriskeje, Wulkeje Britanskeje a Němskeje zahorichu přihladowarjow. Do wjerškow slušeše njedźelu dopoldnja swjedźenski čah z 33 wobrazami.

Fota: Jurij Helgest

Impresum: Naša Domowina - Informacije třěšneho zwjazka • Informacije kšywowneho zwězka • Informationen des Dachverbandes

Tu wozjewjene wosobinske mjenjenja njekryja so na kóždy pad z mjenjenjom wudawačela. Redakciski kónc: 14. 09. 2010.

wudawačel/Herausgeber:

Zarjad Domowiny • Zarjad Domowiny • Geschäftsstelle der Domowina
 Póstowe naměsto/Postplatz 2 • 02625 Budyšin/Bautzen • www.domowina.de

redakcija/Redaktion:

Borbora Felberowa
 tel. 03591-550 202 • faks: 03591-42408 • e-mail: felber-pr-domowina@sorben.com

lektoraj/Lektoren:

Božena Braumanowa, Erwin Hanuš
 Serbska čišćernja/Lausitzer Druck- u. Verlagshaus GmbH Budyšin/Bautzen

zhotowjenje a čišć/

Herstellung und Druck:

„Našu Domowinu“ namakaće w interneće pod www.domowina.de ► Dokumenty/publikacije
 Domowina spěchuje so wot Załožby za serbski lud.